

trygg i arbetet

Första hjälpen för lantbruksföretagare

De första minuterna efter en olycka är ofta avgörande. Omedelbar första hjälp kan rädda människoliv.

Lantbruksföretagarens yrke är ett av de farligaste. Det är därför nödvändigt att lära sig ge första hjälpen och även i praktiken våga utnyttja sina kunskaper.

Delta i kurser, lär dig ge första hjälpen och upprätthåll dina kunskaper. Uppdatera dina kunskaper genom att gå en kurs minst vart tredje år.

Broschyren är avsedd som stöd för kurser i första hjälpen, för självstudier och för repetition. Exempler i broschyren beskriver förstahjälpsituationer vid olycksfall som är typiska för lantbruksföretagare.

MEDVETSLÖSHET OCH ÅTERUPPLIVNING

Om du ser en skadad person ligga på marken ska du tala till och skaka personen lätt för att kontrollera om den är vid medvetande.

Är personen vid medvetande, eller kan han eller hon väckas upp?

Om personen inte reagerar, ring nödnumret 112.

Öppna luftvägarna.

Lyft underkäken med två fingrar, tryck andra handen mot pannan och böj huvudet försiktigt bakåt.

Kontrollera andningen.

Se efter om bröstkorgen höjs och sänks. Kontrollera om du känner luftströmmen från personens andning mot din handrygg eller kind.

Om personen andas ska han eller hon läggas i sidoläge.

Lyft den medvetlösens ena arm snett uppåt med handflatan utåt och lägg den andra handen över bröstet. Böj det borte knäet.

Fatta tag i axeln och det böjda knäet och rulla den medvetlöse mot dig själv i sidoläge.

Rätta till huvudets ställning.

Placera den medvetslöses hand under kinden och låt det övre benet vila vinkelrätt. Försäkra dig om att luftvägen förblir öppen.

Kontrollera den medvetslöses andning tills hjälpen kommer.

Om personen inte andas ska du genast inleda **hjärt-lungräddning**.

Inled hjärt-lungräddningen med kompressioner.

Lägg personen på rygg på ett stabilt underlag och ställ dig bredvid på knä.

Placera din ena handlovt mitt på bröstbenet och den andra handen ovanpå.

Pressa lodrätt neråt med raka armar och axlarna vinkelrätt ovanför den skadades bröstorg.

Tryck 30 gånger med en kolvliknande rörelse så att bröstkorgen trycks ner ca 5–6 cm. Håll en takt av ca 100–120 kompressioner per minut.

Fortsätt med inblåsningar.

Skapa fria luftvägar och kläm ihop den skadades näsa med tummen och pekfingret på den hand som vilar på personens panna.

Ge 2 inblåsningar och se efter om bröstkorgen höjs. Inblåsningen ska ta cirka en sekund.

Fortsätt hjärt-lungräddningen i rytmen 30 kompressioner och 2 inblåsningar tills en professionell vårdare övertar ansvaret eller den skadade andas normalt eller tills du inte längre orkar fortsätta.

Återupplivning av barn i åldern 0–8 år.

Om barnet inte vaknar upp ska du skapa fria luftvägar genom att böja barnets huvud en aning bakåt.

Om barnet inte andas, börja ge inblåsningar.

Ge 5 inblåsningar, blås bara så mycket att du ser att barnets bröstkorg höjs.

Är barnet under 1 år ska du sluta till barnets mun och näsa med din egen mun.

Om du inte ser tecken på blodcirkulation, eller är osäker på saken, ska du också börja ge hjärtkompressioner.

Tryck 30 gånger. Fortsätt att ge inblåsningar och kompressioner i rytmen 30 kompressioner och 2 inblåsningar.

Är det ett barn i åldern 1–8 år, tryck med ena handloven mitt på bröstbenet.

Är det ett spädbarn under 1 år, tryck med 2–3 fingrar mitt på bröstbenet.

Om du är ensam ska du inleda återupplivningen och upprepa serien 30:2 en gång innan du ringer nödnumret.

CHOCK

En chock är ett störningstillstånd i blodcirkulationen och kan ha olika orsaker. I samband med en allvarlig olyckshändelse eller sjukdom kan en chock utvecklas snabbt.

De vanligaste orsakerna till chock är

- kraftig blödning
- omfattande brännskada
- vätskeförlust
- fraktur
- vissa förgiftningar
- kraftig allergisk reaktion, t.ex. på grund av insektsbett.

Första hjälpen

- Ge symtombaserad första hjälp.
- Lägg den chockdrabbade på rygg.
- Placera fötterna i högläge.
- Täck den drabbade och håll honom eller henne varm.
- Försök lugna den drabbade, som inte får lämnas ensam – bli kvar tills professionell hjälp anländer.

Symtom på chock är bl.a. snabbare puls, kalla extremiteter, känsla av törst och försnabbad andning.

FRÄMMANDE FÖREMÅL I LUFTVÄGARNA

Ett främmande föremål i munnen, t.ex. en matbit eller en leksaksdel när det gäller barn, kan hamna i luftvägarna och blockera dem.

Första hjälpen

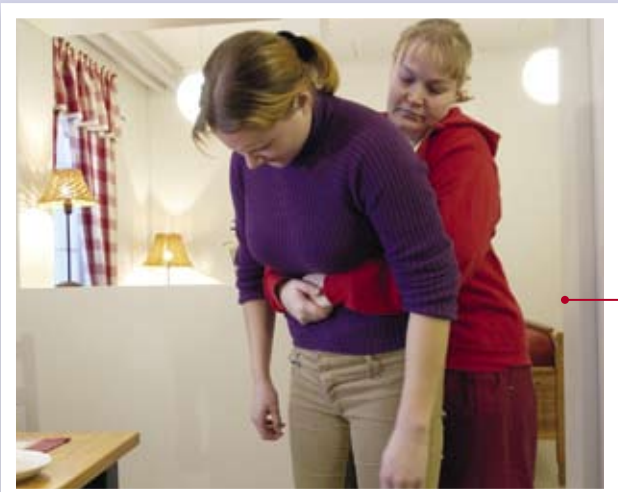
- Böj personens överkropp nedåt.
- Uppmana honom eller henne att hosta.
- Om det inte hjälper, be någon ringa nödnumret 112 och kalla på hjälp.

Försök avlägsna föremålet med hjälp av 5 slag mellan skulderbladen.

Om det inte hjälper

utför den s.k. Heimlich-manövern 5 gånger på det sätt bilden visar.

Om inte heller det hjälper och personen förlorar medvetandet ska du påbörja återupplivning med hjälp av inblåsningar och kompressioner (s. 3).

Spädbarn och barn i åldern 1–8 år

- Håll barnet så att huvudet kommer lägre än kroppen.
- Ge 5 slag med handflatan mellan skulderbladen, ring nödnumret 112.
- Om det främmande föremålet inte lossnar och barnet förlorar medvetandet, påbörja återupplivning med hjälp av inblåsningar och kompressioner (s. 4).

SÅR OCH BLÖDNINGAR

En blödning kan vara en inre eller yttre blödning. Vid en inre blödning rinner blodet från den skadade blodådern till vävnader och håligheter i kroppen. En inre blödning syns inte och är därför ofta förrädisk. En kraftig yttre blödning måste stoppas så snabbt som möjligt.

Skråmor och skrubbsår kan uppstå till följd av skrapning eller fall. Ett stort hudparti kan skadas och det sipprar blod och lymfa från såret.

Skärsår kan orsakas av ett vasst, skärande föremål, t.ex. en kniv eller en glasbit. Ett skärsår kan vara ytligt eller djupt. Ett djupt skärsår skadar muskler, nerver, blodåror och senor och det blöder ofta rikligt. Sårkanterna är prydliga, såret blöder och går ända ner till vävnaden under huden.

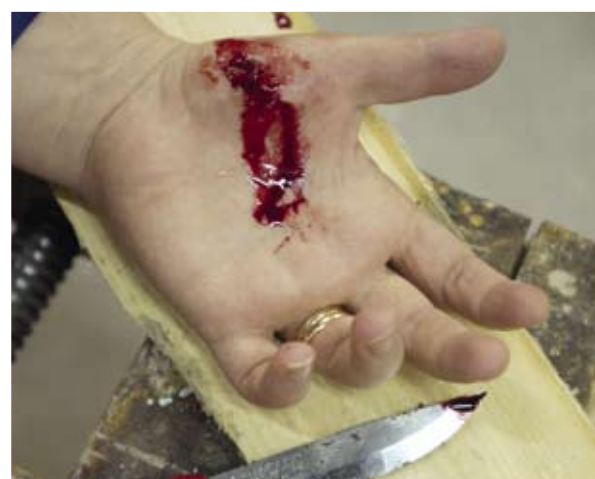
Sticksår uppstår t.ex. då en spik eller sticka tränger genom huden. Blödningen kan förefalla blygsam, men det kan finnas allvarliga skador på vävnad eller organ och blödningar inne i vävnaden. Stick som träffat bålen är särskilt farliga. Därför kräver sticksår alltid läkarvård.

Krossår orsakas vanligen av trubbiga föremål. Huden kläms sönder och det skadade området är trasigt. Den synliga blödningen kan vara knapp eller riklig, men rikliga mängder blod kan rinna till vävnaden. Sårkanterna är trasiga och bristningar i vävnaden förekommer. Krossande och sönderslitande våld utgör de allvarligaste riskerna.

Bitsår uppstår till följd av bett från djur eller människa. Risken för sårinfektioner är särskilt stor i dessa situationer.

Att beakta då du sköter sår hemma

- Tvätta händerna.
- Rengör sårområdet med tvål och vatten eller sårrengöringsmedel.
- Stoppa blödningen genom att trycka mot såret eller klämma ihop sårkanterna.
- Tillslut sårkanterna på ett skärsår med sårtejp, snabbförband eller fjärlsplåster.
- Täck såret med en kompress eller ett snabbförband.
- Lägg över ett täckförband.
- Kontrollera om stelkrampsvaccinationen är i kraft.
- Låt såret läka 3–4 dagar. Håll förbandet torrt.
- Om såret infekteras ska du söka läkare.

I följande fall krävs läkarvård:

- rikligt blödande sår
- djupa sticksår
- sår som är nedsmutsade av sand eller jord
- bett från djur eller människa
- sår i vilka främmande föremål misstänks
- infekterade sår.

Utöver infektioner i såret finns risk för stelkramp. Vaccineringen som skyddar mot stelkramp bör förnyas vart tionde år. Det är skäl att förstärka vaccineringen i samband med ett olycksfall om det gått över fem år sedan den föregående vaccineringen.

En riklig blödning bör stoppas så snabbt som möjligt.

- Placera den skadade genast i liggande ställning.
- Lyft upp den extremitet som blöder.
- Lägg ett klädesplagg på det blödande stället och tryck mot såret. I nödfall kan du trycka direkt med fingrarna eller handen för att stoppa blodflödet.
- Lägg ett tryckförband på det blödande såret.
- Ge akt på den skadade och ge första hjälp utifrån eventuella symtom.
- Ring vid behov nödnumret 112.

Tryckförband

- Lägg ett skyddsförband på såret och fortsätt att trycka på förbandet.
- Lägg 1–2 förbandsrullar, hopvikta strumpor, en halsduk, handskar eller dylikt som tyngd på skyddsförbandet.
- Fäst tyngden stadigt med en elastisk binda.

Avsliten kroppsdelen

Det är ofta möjligt att kirurgiskt sy tillbaka en avsliten kroppsdelen, t.ex. en fingertopp. Det är viktigt att den avslitna kroppsdelen eller delarna av den eller vävnadsdelarna tas med när den skadade transporteras till sjukhus.

Första hjälpen

- Stoppa blodflödet, förbind den stympade kroppsdelen.
- Ge vid behov vård utifrån eventuella chocksymtom.
- Håll den avslitna delen ren.
- Lägg den t.ex. i en plastpåse som försluts.
- Håll påsen avkyld om möjligt, lägg den t.ex. i isvatten.

BENBROTT (FRAKTUR)

Vid ett slutet benbrott (fraktur) är huden hel men benet och vävnaderna runt det är skadade. Vid ett öppet benbrott är inte bara benet och vävnaderna skadade utan det blir dessutom sår på huden och det brutna benet kan synas. Symtom på en fraktur är smärta och svullnad. Det är svårt att röra den skadade delen, som även kan vara i fel ställning.

Första hjälpen

- Undvik onödiga rörelser.
- Täck en öppen fraktur med ett tygstycke.
- Stöd det egentliga frakturområdet och omgivande leder på lämpligt sätt så att de hålls orörliga.
- Täck och sköt om den skadade tills professionell hjälp kommer.

LEDSKADOR

Vrickning

Om en led förs bortom sitt ändläge kan de stödjande ledbanden töjas ut eller gå av. Samtidigt skadas blodkärlen och blod rinner till vävnaderna. Symtom på vrickning är smärta och svullnad i leden. Blåmärken uppträder ofta på det skadade stället och området kring leden är ömt.

Första hjälpen

Lägg extremiteten i högläge och tryck så att svullnaden och blödningen i vävnaderna minskar.

Kyla drar samman

Lägg först ett tygförband eller en strumpa på extremiteten och därefter något kallt på det (ispåse, snö eller dylikt). Förbind sedan leden stadigt med en elastisk binda.

Se till att den skadade kommer till läkarvård om så behövs.

Ledluxation (urledvridning)

När en led vrids ur led förskjuts benet i leden ur sitt rätta läge och förblir i felaktigt läge. Efter det fungerar leden inte längre normalt. En led kan gå ur led i samband med djurtransport. En risksituation uppstår om transportrepet har virats hårt runt handen. Om djuret blir oregerligt kan det rycka våldsamt.

Första hjälpen

Dra inte den urledvridna leden på plats på olycksfallsstället.

Stöd leden så att den hålls orörlig.

Se till att den skadade kommer till läkarvård.

SKADOR PÅ RYGGRAD OCH HALSKOTPELARE

Frakturer på ryggraden och halskotpelaren är farliga. Sådana frakturer kan misstänkas om en person fallit från hög höjd, slungats ur en bil, råkat i kläm eller fått ett fallande föremål i huvudet eller på ryggen. Symtomen yttrar sig i form av smärta i nacken eller ryggen. Avdomnade händer eller fötter är också ett symptom på ryggradsskada.

Första hjälpen

- Låt den skadade ligga kvar i den ställning han eller hon hittades i, om det inte medför nya risker.
- Dra inte loss en skadad som blivit i kläm.
- Slå larm.

HUVUDSKADOR

Ett slag mot huvudet kan orsaka hjärnskakning. Symtom på hjärnskakning är störningar i medvetandet, huvudvärk och illamående samt ibland även minnesrubbningsar.

Första hjälpen

- Placera en medvetslös skadad i sidoläge och ring nödnumret 112.
- Om den skadade förlorat medvetandet, kanske bara för ett ögonblick, ska du se till att han eller hon får läkarvård.
- Om den skadade får en bula i huvudet, tryck något kallt mot bulan.

MUSKELSKADOR

En muskel kan brista vid belastning eller som en följd av ett slag mot muskeln. Symtomen är smärta och ömhet samt eventuella blödningar i muskeln.

Första hjälpen

Samma första hjälp som vid ledsador (s. 9), (även lämplig för vård av blåmärken).

- Lägg extremiteten i högläge.
- Kyla drar samman.
- Kompression, dvs. tryck, hindrar blödning.

ÖGONSKADOR

Ögonolyckor är ofta allvarliga och synsinnet kan få bestående skador. Ögonskador kräver vanligen läkarvård.

Första hjälpen

Svetsningsskada i ögat (orsakad av UV-ljus)

- Täck över båda ögonen.
- Placera personen i viloläge.
- Om symtomen inte lindras ska du se till att patienten får läkarvård.

Brännskada i ögat

- Kyl genast ner ögat med svalt rinnande vatten.
- Täck det skadade ögat med ett lätt förband.
- Se till att patienten får läkarvård.

Krosskada, sår eller främmande föremål i ögat

- Ta inte bort det främmande föremålet.
- Täck över båda ögonen med förband.
- Placera den skadade på rygg.
- Se till att patienten får läkarvård.

Smolk eller kemikalie i ögat

- Skölj ögat med rinnande vatten eller använd en ögonsköljflaska.
- Ta inte bort smolk som fastnat.
- Ögat får varken gnuggas eller gnidas.
- Uppsök läkare om en känsla av smolk blir kvar i ögat eller om det förefaller som om något hade fastnat på ögat eller under ögonlocket.

BRÄNNSKADOR

Första gradens brännskador

Huden rodnar och svider. Bara det översta hudskiktet är skadat. Skadan orsakas av t.ex. solen eller någon het vätska. Huden är torr på ytan och beröringsöm. En svidande smärta känns men inga blåsor bildas. En första gradens brännskada läks på några dagar och efterlämnar inga ärr.

Andra gradens brännskador

Blåsor bildas och skadan når djupare ned i huden. Skadan orsakas till exempel av hett vatten, het vattenånga eller het olja. Det kan ta upp till två dygn innan blåsor bildas. Det yttersta hudlagret kan lossna på grund av skadan. Det skadade området är rött, svullet och mycket smärtsamt.

Tredje gradens brännskador

Huden ser torr och hård ut. Huden är känslolös och alla hudlager har skadats. Skadan kan även tränga djupare ned i vävnaderna. Skadan orsakas t.ex. av eld, el eller smält metall. Det skadade området är torrt och utan smärtekänsla. Smärta kan dock kännas i randområdena. Huden är grå, pärlvit eller mörk, förkolnad. Brännskadan läks långsamt och det bildas alltid ärr. Omfattande och svåra brännskador behandlas alltid med hudtransplantation.

Första hjälpen vid små ytliga brännskador

- Kyl ner brännskadan under rinnande vatten eller i en skål med svalt vatten i 10–20 minuter.
- Täck skadan med ett rent förband som fästs med sårtejp eller lätt med en elastisk binda.
- Håll förbandet ett par dagar. Det får inte våtas.
- Om brännskadan infekteras behövs läkarvård.

Brännskador som kräver fortsatt vård

- Andra gradens brännskador som är större än handflatan.
- Djupa brännskador i ansiktet och på händerna.
- Brännskador i luftvägarna.
- Brännskador orsakade av elektricitet.

ELOLYCKSFALL

I de flesta fall orsakas elolycksfallen av fel på elapparater och ledningar eller av oförsiktig hantering av elektricitet. Symtomen känns som stickningar och värk i musklerna. En person som fått en elstöt drabbas ofta av muskel- och brännskador. Till följd av en kraftig muskelkramp kan den drabbade fastna i elledningen. En elstöt kan också leda till andnings- och hjärtstillestånd eller medvetslöshet.

Bryt strömmen via huvudströmbrytaren.

Den som hjälper och rör vid en person som fått en elstöt kan också själv få en elstöt. En person som fått en elstöt leder ström så länge han eller hon är i kontakt med strömkretsen. Våta kläder, fuktig hud och fuktig omgivning leder också elektricitet.

Högspänningsstöt

Om en högspänningsledning brister och faller till marken finns det risk för elstöt inom en radie på 20 meter, i fuktig terräng 25 meter. Endast elbolaget kan koppla bort strömmen i en kraftledning. En eventuell ljusbåge som utlöses vid högspänningsolyckor kan orsaka både inre skador och yttre brännskador. Ett blixtnedslag påminner om en högspänningsstöt.

Gör så här i händelse av en högspänningsstöt:

- Avlägsna dig från riskområdet genom att hoppa jämfota eller med mycket korta steg.
- Backa traktorn eller bilen till ett säkert ställe. Gummihjulen isolerar elektricitet.
- Observera att en nerfälld plog eller frontlastare leder elektricitet.

Åtgärder vid elolycksfall

- Ring nödnumret 112.
- Är det fråga om en högspänningsstöt ska du nämna det. Bara elbolaget kan koppla bort strömmen.
- Bryt strömmen via huvudströmbrytaren. Om det inte är möjligt ska du dra bort den skadade med hjälp av ett isolerande föremål (t.ex. en torr käpp, ett snöre eller ett klädesplagg).
- Kontrollera den skadades andning och hjärtfunktion och inled återupplivning vid behov.
- Om elstöten orsakat brännskador ska du ge första hjälpen för dem.
- Se alltid till att den som fått en elstöt får läkarvård även om det inte finns synliga skador.

KÖLDSKADA OCH HYPOTERMI

Eftersom hudens eget fett skyddar den mot kyla ska du inte tvätta dig just innan du går ut i kyla. Undvik att röka i kyla eftersom nikotin får blodkärlen att dra sig samman. Stimulera blodcirkulationen med hjälp av motion. Tårna, fingrarna och ansiktet tål kyla om de hålls i rörelse. Bered dig på kyla genom att klä dig i tillräckligt lösa kläder och enligt flerskiktprincipen.

Ytlig köldskada

- Köldskadan känns på huden som stick och eventuell smärta.
- Det kan förekomma vita fläckar på huden, det förfrysta hudpartiet känns hårt.
- Huden blir så småningom känslolös och den eventuella smärtan försvinner.
- En köldskada kan även komma smygande utan symtom.

Djup köldskada

- Det förfrysta hudpartiet är känslöst och hårt.
- När huden värms kan vattenblåsor bildas.
- Ett svårt köldskadat hudparti kan drabbas av kallbrand.

Första hjälpen

- Skydda det köldskadade hudpartiet mot kyla, t.ex. med handen. Massera inte området.
- Värm försiktigt upp det köldskadade området i varmt vatten (+40–42 °C) i 20–30 minuter.
- Värm huden tills den återfår sin normala färg, hårdnaden försvinner och känslan återvänder.
- Skydda den uppvärmda huden med torra och rena kläder.
- Om den skadade är vid medvetande kan du ge något varmt att dricka.
- En djup köldskada kräver alltid läkarvård.
- Håll patienten varm.

Luftrummet mellan klädlagen och huden isolerar värme. Välj underkläder som är varma och känns

Hypotermi (nedkylning av kroppen)

Med hypotermi avses att personens kroppstemperatur sjunker till under $+35\text{ }^{\circ}\text{C}$. Hypotermi indelas i lindrig, måttlig och grav hypotermi.

Symtom på **lindrig hypotermi** är att personen fryser kraftigt och har frossbrytningar. Kroppstemperaturen är $+35\text{--}34\text{ }^{\circ}\text{C}$.

Symtom på **måttlig hypotermi** är nedsatt bedömnings- och initiativförmåga, virrighet, sömnighet och avtagande frossbrytningar. Kroppstemperaturen är $+33\text{--}30\text{ }^{\circ}\text{C}$.

Symtom på **grav hypotermi** är att personen är medvetslös och stel av köld. Hjärtverksamheten och andningen är också svag. Kroppstemperaturen är under $+30\text{ }^{\circ}\text{C}$.

Du kan undvika hypotermi om du klär dig efter vädret och söker skydd. Motion stimulerar blodcirkulationen och håller dig varm. Det är dock skäl att undvika svettning som gör kläderna fuktiga. Drick inte alkohol i kyla eftersom alkohol utvidgar hudens blodkärl och ökar värmeförlusten.

Första hjälpen

- Uppmana personen att röra på sig.
- För honom eller henne till ett varmt utrymme.
- Ge något varmt att dricka.
- Följ med situationen.

Om situationen ändras, eller om personen inte reagerar:

- Ring nödnumret.
- Klä inte av våta kläder.
- Förhindra värmeförlust genom att vira in den drabbade i en filt eller plastfolie.
- Behandla personen varsamt.
- Om personen är medvetslös ska du vända honom eller henne i sidoläge.
- Om patienten inte andas och inte heller visar tecken på blodcirkulation ska du inleda hjärt-lungräddning.

behagliga för huden, som mellanskikt värmeisolerande plagg och ovanpå dem skyddskläder.

FÖRGIFTNING

Tvätt- och desinfektionsmedel, bekämpnings- och betningsmedel samt konserveringsmedel för ensilage kan orsaka förgiftning. Flytgödselgaserna är också livsfarliga. Flytgödseln avger bl.a. svavelväte, ammoniak och metan. Gödselgaser frigörs särskilt då gödseln är i rörelse, t.ex. när gödselbrunnen töms.

Om du går ner i en flytgödseltank, pumpbrunn, flytgödselkanal eller flytgödselvagn måste du skydda dig på rätt sätt och använda friskluftsaggregat.

Alkohol, mediciner, lösningsmedel, mat och växter kan också orsaka förgiftningstillstånd. Giftet kan komma in i kroppen via andningsorganen, munnen eller huden.

Gift som andats in

(t.ex. flytgödselgaser, kolos, klor, lösningsmedel, flytgas)

Första hjälpen

- Led ut den drabbade i friska luften.
- Om personen är vid medvetande ska han eller hon placeras i halvsittande ställning.
- Se till att den drabbade får läkarvård eller ring nödnumret 112.
- Är personen medvetslös ska han eller hon vändas i sidoläge.

Gift som ätits

Första hjälpen

Ej frätande (t.ex. mediciner och svamp)

- Framkalla inte kräkning.
- Ge medicinskt kol i enlighet med de anvisningar du får från Giftinformationscentralen.
- Se till att den drabbade vid behov får läkarvård eller ring nödnumret 112.

Syra/alkali (t.ex. tvätt- och desinfektionsmedel)

- Framkalla inte kräkning.
- Om personen är vid medvetande ska du ge vatten eller mjölk att dricka. Till en vuxen ett glas, till ett barn ett halvt glas.
- Se till att den drabbade får läkarvård eller ring 112.

Lösningsmedel (t.ex. petroleumprodukter, terpentin, fotogen)

- Som vid syra/alkaliförgiftning.

Preventiva åtgärder

- Förvara mediciner i originalförpackningen och i ett låst medicinskåp utom räckhåll för barn.

Gift i ögat eller på huden

I lantbruket hanteras många olika kemikalier. De flesta konserverings-, bekämpnings-, betnings- och lösningsmedel är starkt frätande vid hudkontakt. Kemikaliestänk i ögat kan leda till att synen går förlorad om snabb första hjälp inte ges.

Första hjälpen

- Skölj omedelbart huden eller ögonen med rikliga mängder vatten.
- Klä av de kläder som fått gift på sig och fortsätt att skölja i minst 20–30 minuter.
- Se till att den drabbade får läkarvård eller ring nödnumret 112.

Huggormsbett

Huggormsbett är farliga. Ettbett syns som två små bettmärken med ca 0,5 cm mellanrum. Bettstället sväller ofta upp och svullnaden kan sprida sig till ett större område. Bettet kan också orsaka illamående och diarré. Ibland kan ettbett även ge upphov till chock.

Första hjälpen

- Håll den bitna kroppsdelen stilla.
- Stöd bettstället i vila, inte i högläge.
- Använd ormförpackning (kyppakkaus) som första hjälp enligt instruktionerna i förpackningen.
- Se utan dröjsmål till att den bitne får läkarvård.

Geting- och bistick

Ett geting- eller bistick leder vanligen till lindrig rodnad, svullnad och smärta. Är personen ett litet barn eller allergisk eller är det fråga om stick i munhåla eller svalg eller många stick samtidigt, kan den drabbade behöva hjälp snabbt.

Första hjälpen

- Lindra smärtan genom att kyla ned stickstället.
- Avlägsna gadden försiktigt t.ex. med pincett.
- Om sticket orsakar en livsfarlig allergisk reaktion, ring nödnumret 112 omedelbart.
- Ge akt på personens andning och blodcirkulation.

- Be säljaren ge dig skyddsinformationsblad för alla kemikalier du använder och läs informationen.
- Förvara bekämpningsmedel och andra giftiga preparat i ett separat låst utrymme.
- Följ givna anvisningar för lagring och användning av preparaten.
- Ange tydligt att farliga ämnen förvaras i lagret.

Ring 112 i nödsituationer.

Om du misstänker förgiftning, ring Giftinformationscentralen (öppen 24 timmar i dygnet) tfn 09 471 977 eller 09 4711 (växel).

FÖRSTAHJÄLPSUTRUSTNING

En förstahjälpensväska som motsvarar SFS-standard 5737 är lämplig för första hjälp. Särskild utrustning som också kan skaffas är t.ex. kylkompresser för engångsbruk, salvkompresser för vård av brännskador och fästingborttagare. Exempelvis i skogsarbeten och fiske är det bra att ha med sig en fickförpackning med förbandsmaterial. Förstahjälpskåpet på gården bör innehålla ormförpackning, koltabletter, receptfria läkemedel, salvförband och sax samt uppgifter om nödnummer och denna broschyr.

Kom ihåg att alltid komplettera förstahjälpsförpackningen efter användning.

KOSTNADSERSÄTTNING FÖR FÖRSTAHJÄLPSBEREDSKAP

En lantbruksföretagare som har anslutit sig till företagshälsovården kan få ersättning från FPA för sina kostnader för beredskap att ge första hjälpen, om gårdens behov av denna beredskap har fastställts av en sakkunnig från företagshälsovården.

Behovet av förstahjälpsberedskap kan fastställas på grundval av ett gårdsbesök eller en annan utredning om arbetsförhållandena. Behovet ska fastställas med beaktande av olycksfallsriskerna och så att det säkert finns tillräckligt med förstahjälpsutrustning.

FPA kan ersätta följande kostnader:

- utbildning i första hjälpen, såsom kursavgift, kursmaterial och resor i anslutning till kursen
- förstahjälpsutrustning, såsom förbandsmaterial och sårrengöringsmedel.

Ersättning ska sökas inom sex månader från att kostnaderna uppstått. Kvitton på kostnaderna ska bifogas till ansökan. I ersättning betalas 50 procent av de godkända kostnaderna, dock högst till det kalkylerade belopp som FPA har fastställt.

Efter en arbetsskada eller ett fritidsolycksfall som ersätts med stöd av olycksfallsförsäkringen för lantbruksföretagare (OFLA) ersätter Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt (LPA) allt förbandsmaterial som har använts vid första hjälpen eller den fortsatta vården. Uppgifter om den skadades namn och personbeteckning samt kvitton på förbandsmaterialet ska skickas till LPA.

Förstahjälpensväska som motsvarar SFS-standard 5737

- kompress 10 x 10 cm 10 st.
- sårförband 10 x 10 cm 2 st.
- elastiskt förband 10 cm x 4 m 5 st.
- stort första förband 2 st.
- förbandsmodul
- sårförband 20 x 30 cm 2 st.
- elastiskt förband 10 cm x 4 m 2 st.
- mitella 1 st.
- plåster, olika storlekar 8 st.
- mitella, fibertyg 1 st.
- sårduk 4 st.
- häftplåster 1,25 cm x 9 m 1 rulle
- återupplivningsskydd 1 st.
- skyddshandskar 4 st.
- skyddsfilt 130 x 220 cm 1 st.
- säkerhetskärare 1 st.

- **klistermärke (förstahjälpsutrustning)** 1 st.
- **blankett för ersättningsansökan** 1 st.
- **anvisningar för livräddande första hjälpen** 1 st.
- **penna** 1 st.

Första hjälpen

Lär dig första hjälpen på FRK:s kurser och upprätthåll kunskaperna.

FRK ordnar också kurser särskilt för jordbrukare och kurser i att ge första hjälpen till barn.

Se till att det finns förstahjälpsutrustning i gårdens bostads- och produktionsbyggnader, arbetsmaskiner och bilar.

Kontrollera att innehållet i förpackningarna är i skick.

RÅD VID EN NÖDSITUATION

- Gör en snabb bedömning av situationen. Är det fråga om en olycka eller en sjukdomsattack?
- Ring nödnumret 112 vid behov.
- Rädda dem som är i livsfara och förhindra mera olyckor.
- Ge första hjälpen vid behov.

När du ringer nödnumret 112

- Berätta kort vad som hänt.
- Berätta var olycksplatsen finns och ge exakt adress.
- Var beredd på att jourhavande också vill tala med den hjälpbehövande.
- Lyssna noga och svara tydligt på alla frågor som ställs.
- Gör som du blir tillsagd att göra.
- Avsluta inte samtalet utan tillstånd.
- Visa vid behov vägen till olycksplatsen och se till att rutten är klar.
- Se till att din telefon kan ta emot samtal eftersom jourhavande kan begära mera information av dig per telefon.
- Ring nödnumret 112 på nytt om den hjälpbehövandes tillstånd klart försämrats.

Du kan ringa gratis till nödnumret 112. Du kan ringa nödnumret från en mobiltelefon fastän knappatsen är låst och utan simkort och pinkod. Inget riktnummer behövs.

Säkerhets- och hälsofrämjande arbete

Genom sitt säkerhets- och hälsofrämjande arbete vill LPA hjälpa lantbruksföretagarna att orka i arbetet samt främja hälsosamma och trygga arbetsätt. Målet är att minska olycksfall och yrkessjukdomar.

LPA erbjuder experttjänster i frågor om skydd i lantbruksarbete och arbetshälsa:

- information om skydd i arbete och arbetshälsa
- broschyrer och läromedel
- arbetarskyddsunderstöd för forskning, rådgivning, information och utbildning på området.

Mer information www.lpa.fi > Arbete och hälsa

LPA:s broschyrer är gratis och kan beställas via nätet www.lpa.fi eller per telefon 029 435 11.

Broschyren har sammanställts i samarbete med Finlands Röda Kors (FRK).

LPA
www.lpa.fi